

Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě
Partyzánské náměstí 2633/7
Moravská Ostrava
702 00 Ostrava
ID DS: pubj9r8

**Stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace
podle zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím**

Číslo jednací: ZU/37995/2022

Číslo spisu: S-ZU/37319/2022

Dne 8.12.2022 podala MVDr. Eva Mertlíková, dat. nar.: trvale bytem

(dále jen „žadatelka“) žádost o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Žadatelka požadovala po Zdravotním ústavu se sídlem v Ostravě poskytnutí odpovědi na následující dotazy:

„Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě provádí testování na HIV, provozuje poradnu HIV a nabízí vzdělávací program zaměřený na prevenci HIV.

1) Uveďte, prosím, vědeckou práci, včetně konkrétních citací z ní, která pomocí vědecké metody jednoznačně prokázala existenci viru HIV.

2) Uveďte vědeckou práci, včetně konkrétních citací z ní, která pomocí vědecké metody jednoznačně prokázala, že virus HIV způsobuje onemocnění AIDS.

3) Uveďte vědecké práce, včetně konkrétních citací z nich, které pomocí vědecké metody jednoznačně prokázaly, že virus HIV se přenáší a) sexuálním kontaktem s infekční osobou, b) sdílením injekčních jehel a roztoků u injekčních uživatelů drog a c) vertikálním přenosem z matky na dítě.“

Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě žádost odložil s tímto odůvodněním:

„Podle ust. § 2 odst. 1 Zákona jsou povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce.

Podle ust. § 2 odst. 4 Zákona se povinnost poskytovat informace se netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací.

Podle ust. § 14 odst. 5 písm. c) Zákona „povinný subjekt posoudí žádost a v případě, že požadované informace se nevztahují k jeho působnosti, žádost odloží a tuto odůvodněnou skutečnost sdělí do 7 dnů ode dne doručení žádosti žadateli.“

Zdravotní ústav dospěl k závěru, že žadatelka požaduje informace, které se nevztahují k působnosti Zdravotního ústavu. Zdravotní ústav není příslušný a nespadá do jeho působnosti rozhodovat, popř. poskytovat informace o tom, která vědecká práce „jednoznačně prokazuje“ či nikoliv jakoukoliv s odborných otázek uvedených v žádosti.

Jelikož se požadované informace nevztahují k působnosti Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě, tato žádost se podle ust. § 14 odst. 5 písm. c) Zákona odkládá.

Zdravotní ústav musí dále konstatovat, že žadatelka se navíc domáhá poskytnutí odborného stanoviska (názoru) Zdravotního ústavu na problematiku HIV a AIDS. Pokud by tedy předmětná záležitost spadala do působnosti Zdravotního ústavu, nelze poskytnout požadované informace podle ust. § 2 odst. 4 Zákona, jelikož se jedná o dotaz na názor.“

Odůvodnění stížnosti na postup při vyřizování žádosti o informace podle zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Podle ust. § 86 odst. (1) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů: „K vyšetřování a měření složek životních a pracovních podmínek, výrobků, k vyšetřování biologického materiálu a k provádění biologických expozičních testů pro účely výkonu státního zdravotního dozoru a dále ke sledování ukazatelů zdravotního stavu obyvatelstva, monitorování vztahů zdravotního stavu obyvatelstva a faktorů životního prostředí a životních a pracovních podmínek, přípravě podkladů pro hodnocení a řízení zdravotních rizik a pro činnost orgánu ochrany veřejného zdraví jako složky integrovaného záchranného systému, k podílení se na provádění místních programů ochrany a podpory zdraví, na vzdělávání lékařů a ostatních zdravotnických pracovníků a výuce studentů v akreditovaném studijním programu v oblasti vzdělávání Všeobecné lékařství a zubní lékařství a Zdravotnické obory, jakož i k výchově k podpoře a ochraně veřejného zdraví a k poskytování poradenských služeb a dalších služeb na úseku ochrany veřejného zdraví se zřizují **zdravotní ústavy se sídlem v Ústí nad Labem a v Ostravě**. Zdravotní ústavy jsou příspěvkovými organizacemi; funkcí jejich zřizovatele plní Ministerstvo zdravotnictví. Zdravotní ústavy mohou v hlavní činnosti dále poskytovat pracovnělékařské služby, specializovanou diagnostickou a ambulantní péči v oblastech mikrobiologie, imunologie, alergologie a parazitologie, provádět genotoxikologická a cytogenetická laboratorní vyšetření, vyšetření anti-HIV protilátek, referenční činnost, klinické hodnocení účinků léčiv, očkovacích látek a zdravotnických prostředků a ohniskovou dezinfekci, dezinfekci a deratizaci.“ (zvýraznění přidáno)

Podle ust. § 86 odst. (3) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů: „Zdravotní ústavy a Státní zdravotní ústav jsou poskytovateli zdravotních služeb. Zdravotní ústavy a Státní zdravotní ústav jsou oprávněny zpracovávat za účelem přípravy podkladu pro tvorbu státní zdravotní politiky a sledování dlouhodobých trendů výskytu infekčních a jiných hromadně se vyskytujících onemocnění údaje o zdraví fyzických osob v souvislosti s předcházením vzniku a šíření infekčních onemocnění, ohrožení nemocí z povolání a jiných poškození zdraví z práce, o expozici fyzických osob škodlivinám v pracovním a životním prostředí a o epidemiologii drogových závislostí a předávat je orgánům ochrany veřejného zdraví.“

Podle přechodných ustanovení zavedených zákonem č. 115/2012 Sb. Čl. II, odst. (3): „Dnem nabytí účinnosti tohoto zákona práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů, které mají ke dni svého zrušení zdravotní ústavy se sídlem v Jihlavě, Brně, Olomouci a ve Zlíně uvedené v bodě 1, přecházejí na Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, který je jejich nástupnickou organizací. Dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dále přechází na Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě veškeré závazky, které měly uvedené zdravotní ústavy ke dni svého zrušení, jakož i příslušnost hospodařit s veškerým majetkem České republiky, s nímž byly tyto zdravotní ústavy příslušné hospodařit.“

ZÚ se sídlem v Ostravě má [akreditaci](#) pro laboratorní vyšetřování HIV, které také nabízí a [provádí](#). Dále nabízí bezplatnou anonymní [poradnu](#) HIV a [vzdělávací program](#) zaměřený na prevenci HIV.

Ve svém propagačním [videu](#) mj. uvádí: „Takto vypadá jeden z nejobávanějších zabijáků posledních desetiletí, virus HIV. Přestože jsou dnes známé veškeré informace o prevenci a rizicích přenosu, jako je náhodné střídání partnerů, promiskuita zejména mezi homosexuály nebo užívání drog, počet nakažených stále stoupá. Jen v České republice je zaznamenáno přes 3 tisíce HIV pozitivních osob. I proto hrají stále důležitější roli HIV poradny a možnost anonymního testování. Jedním ze špičkových pracovišť, které tyto služby nabízí, je Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě.“

„V naší poradně v Ostravě sdělujeme výsledky již za 2 dny. Klientovi je sdělen výsledek po předložení kódu, který dostal před samotným odběrem. V případě, že je test pozitivní, je povinen se podle zákona léčit a je odeslán na specializované pracoviště.“

„Kromě klasického testování a HIV poradny umožňuje zdravotní ústav také mobilní testování v rámci festivalů a jiných veřejných akcí. Do 15 minut si tak může doslova každý nechat ověřit, zda není HIV pozitivní. Zdravotní ústav nabízí v HIV poradnách v Ostravě, Brně, Olomouci, Zlíně, Vsetíně a Opavě komplexní služby v oblasti HIV testování a poradenství. Nebojte se nám ozvat, nejste na to sami.“

ZÚ se sídlem v Ostravě má podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, značné pravomoci v oblasti veřejného zdraví a podle vyjádření na svých [webových stránkách](#): „ZÚ Ostrava má nyní svá pracoviště již v 5 krajích ČR, a to na více než 20-ti pracovištích, a je největší institucí svého druhu v ČR a střední Evropě. Svým obrovským rozsahem poskytovaných činností a důrazem na kvalitu a efektivnost se stal významným poskytovatelem služeb pro ochranu zdraví a životního prostředí.“

Pokud jde o problematiku HIV, tak ZÚ provádí komplexní služby v oblasti HIV testování a poradenství v několika poradnách a v rámci mobilního testování na veřejných akcích. A přesto toto „špičkové pracoviště“ žadatelce uvedlo, že zodpovězení odborných dotazů a uvedení vědeckých prací, které prokazují existenci, patogenitu a přenos viru HIV, se k působnosti ZÚ nevztahuje a „Zdravotní ústav není příslušný a nespadá do jeho působnosti rozhodovat, popř. poskytovat informace o tom, která vědecká práce „jednoznačně prokazuje“ či nikoliv jakoukoliv s odborných otázek uvedených v žádosti.“

Žadatelka se pouze dotazovala, na základě jakých vědeckých podkladů ZÚ testování a poradenství v oblasti HIV provádí. ZÚ nemusí o ničem „rozhodovat“, stačí pouze uvést odborné podklady, ze kterých vychází.

Výraz „jednoznačně prokazuje“ ve spojitosti s uvedením vědeckých prací použila žadatelka záměrně proto, aby ZÚ místo uvedení konkrétních vědeckých prací s jednoznačnými důkazy neuvedlo např. jen obecné a důkazně bezcenné články, jak to má ve zvyku např. Ministerstvo zdravotnictví.

Hypotéza, podle které virus HIV způsobuje onemocnění AIDS, je v dnešní době z nepochopitelného důvodu přijímána jako vědecký fakt a ZÚ ji ve svých materiálech také tak veřejně prezentuje, přestože pro ni dodnes neexistují vědecké důkazy. Na tento problém upozorňují odborníci již desítky let. Pokud ZÚ hypotézu HIV/AIDS vydává za vědecký fakt, tak by měl být schopný tyto skutečnosti doložit citací vědecké literatury, která by tuto hypotézu „jednoznačně prokazovala“. V opačném případě by se dopouštěl velmi závažného odborného a etického pochybení.

Žadatelka by po Zdravotním ústavu tyto informace nemusela požadovat, pokud by je měl ZÚ uvedené např. na svých webových stránkách. V takovém případě by Zdravotnímu ústavu stačilo žadatelku na zdroje odborných informací pouze odkázat. Tak tomu bohužel není a veřejnost může čerpat jen z obecných informací např. ve formě výše uvedeného propagačního videa nebo [studijních materiálů Dr. Plesníka](#), které jsou uvedeny na webových stránkách ZÚ v sekci „Vzdělávání“, „Studijní materiály“. Jedná se o články s nejrůznějších zdravotnickou tematikou, které podle svého vyjádření jako „studijní materiál důchodce“ „volně přeložil“ Dr. Plesník a které v řadě případů i okomentoval, tedy uvedl na danou tematiku svůj osobní názor. Mezi články s tematikou HIV/AIDS patří např. následující články s ukázkou komentářů Dr. Plesníka:

[Epidemie AIDS v roce 2004](#) („Poznámka překladatele: Stále více jsem utvrzován v názoru, že k epidemii až pandemii AIDS tohoto rozsahu nemuselo dojít, kdyby bylo dáno na hlasy, zkušenosti a opatření epidemiologů. Přemíra liberalizace je na škodu protiepidemickým opatřením, zejména pokud se lidská práva jednotlivce povyšují nad právo ochrany zdraví celé společnosti.“)

[Šíření viru HIV-2](#) („Poznámka překladatele: Vzpomínám si, že ve Zprávách CEM byl kdysi uveden velmi malý počet u nás zjištěných případů HIV-2 mezi cizinci. Situace se nejspíš nemění. Obavy z většího rozšíření HIV-2 v naší populaci mít nemusíme, i když příliv imigrantů i počet parenterálních narkomanů stále stoupá. Naši turisté, obdivující krásy Portugalska a Francie, by však přece jen měli věnovat více pozornosti přírodním krásám, než kráskám.“)

[Zázračný způsob likvidace HIV je objeven?](#) („Doslov překladatele: Hledání možností boje s infekcí HIV/AIDS je provázeno střídáním nadějí a rozčarování. Není-li možné připravit účinnou vakcínu a je-li nepravděpodobné získání spolehlivého antivirovika, poslední (?) nadějí zůstává snaha porazit virus jeho vlastními zbraněmi. Bude tato magická kulka žádaným zázrakem nebo další z řady zklamání?“)

[Konec nadějí na vakcínu proti AIDS?](#) („Dodatek překladatele: Největší naděje jsou vkládány do objevu očkovací látky. Poud možno živé, s trvalou stimulací obranných pochodů organismu, neboť HIV se jen tak nepodaří z těla vypudit, natož v něm zničit. Tato práce ale ukazuje, že i atenuovaný HIV zcela neztrácí patogenitu. Jen průběh infekce je delší, konec je známý. Nelze to považovat za pokrok, protože očkovat se mají dosud neinfikovaní lidé... Ale nebylo by možné využít tuto vakcínu terapeuticky?“)

Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě se na jednu stranu vydává za „špičkové pracoviště“ s „obrovským rozsahem poskytovaných činností a důrazem na kvalitu a efektivnost“, ale přitom zodpovězení základních a zásadních odborných otázek, týkajících se problematiky HIV/AIDS, ve které ZÚ poskytuje testování a poradenství, se podle vyjádření ZÚ „nevztahuje k působnosti Zdravotního ústavu.“

ZÚ dále uvedl: „Zdravotní ústav musí dále konstatovat, že žadatelka se navíc domáhá poskytnutí odborného stanoviska (názoru) Zdravotního ústavu na problematiku HIV a AIDS. Pokud by tedy předmětná záležitost spadala do působnosti Zdravotního ústavu, nelze poskytnout požadované informace podle ust. § 2 odst. 4 Zákona, jelikož se jedná o dotaz na názor.“

Žadatelka se žádného poskytnutí odborného stanoviska (názoru) Zdravotního ústavu na problematiku HIV a AIDS v žádném případě nedomáhá. Domáhá se pouze uvedení vědeckých prací, ze kterých ZÚ při testování a poradenství v oblasti HIV vychází.

Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě z peněz daňových poplatníků vynakládá nemalé částky na testování a poradenství v oblasti HIV v 5 krajích ČR, ale přitom není schopen a ochoten zodpovědět základní otázky, týkající se odborného odůvodnění jeho činnosti. Přitom Zdravotnímu úřadu nejspíš případně v pořádku, že místo odborných materiálů na svých webových stránkách uvádí pouze všeobecné informace nebo „volné překlady“ Dr. Plesníka, které se, vzhledem k jeho osobním komentářům, dají považovat za jeho osobní názory.

Z toho důvodu by bylo vhodné, aby Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě umístil na své webové stránky a na veškeré své materiály upozornění, že přestože je příspěvkovou organizací spadající pod Ministerstvo zdravotnictví, a jeho činnost je financována z peněz daňových poplatníků, aby se na něj daňoví poplatníci v žádném případě neobraceli s odbornými dotazy, vztahujícími se k činnosti tohoto Zdravotního ústavu, ani s dotazy v rámci poradenské činnosti, kterou ZÚ nabízí, protože zodpovídání odborných dotazů považuje ZÚ za poskytování názoru, které se navíc nevztahuje k jeho působnosti. Jak asi takové poradenství a vzdělávací programy Zdravotního ústavu v praxi probíhají, když jeho zaměstnanci nemají povoleno odborné dotazy zodpovídat?

Odůvodnění uvedená Zdravotním ústavem se sídlem v Ostravě „Zdravotní ústav dospěl k závěru, že žadatelka požaduje informace, které se nevztahují k působnosti Zdravotního ústavu.“ a „Zdravotní ústav musí dále konstatovat, že žadatelka se navíc domáhá poskytnutí odborného stanoviska (názoru) Zdravotního ústavu na problematiku HIV a AIDS. Pokud by tedy předmětná záležitost spadala do působnosti Zdravotního ústavu, nelze poskytnout požadované informace podle ust. § 2 odst. 4 Zákona, jelikož se jedná o dotaz na názor.“ jsou tedy absurdní.

Žadatelka nesouhlasí s vyřízením žádosti a požaduje, aby nadřízený orgán postup povinného subjektu přezkoumal a rozhodnutím přikázal povinnému subjektu požadovanou informaci žadatelce poskytnout.

Děkuji

MVDr. Eva Mertlíková